

VSO de Zonnehoek

Samen waar het kan,
apart waar nodig!

Schoolgids
2026/2027

Inhoud

1. VSO de Zonnehoek in het kort

Onze school in beeld
Identiteit
Expertise binnen en rond de school
Maatwerk in onderwijs en ondersteuning

2. Passend onderwijs op VSO de Zonnehoek

Leren voor later
Geloof in ieder kind
Kernwaarden
Structuur en voorspelbaarheid
Prettige sfeer
Veiligheid
Onderwijs op maat

3. Leren in perspectief

Uitstroomprofielen
BEVO-arrangement
Regulier-arrangement
KompASS-arrangement
KoningsCollege-arrangement

4. Zicht op ontwikkeling

Zo kijken wij naar ontwikkeling
Aanmeldingsprocedure
Kennismakingsgesprek
Aanmeldformulier en dossiergegevens
Verdiepend onderzoek
Besluitvorming door de Commissie voor Begeleiding
Inschrijving en toelaatbaarheidsverklaring
Het ontwikkelingsperspectief (OPP)
Hoorrecht bij het OPP
Leerlingvolgsysteem
Gesprekken en evaluaties
Startgesprek, voortgangsgesprek en

evaluatiegesprek
Leerlingbespreking
Intelligentieonderzoek
Toekomstoriëntatie en uitstroomadvies
Uitstroom
Ondersteuning op school
Extra ondersteuning
Hoorrecht over ondersteuning
Grenzen aan de ondersteuning

5. Een rijk en betekenisvol onderwijsaanbod

Een stevige basis
Basisvaardigheden, burgerschap en sociaal-emotionele ontwikkeling
Vorbereiding op dagbesteding en arbeid
Cultuureducatie
Sport en beweging
Excursies, schoolkampen en schoolreizen
Buitenschoolse activiteiten
Leerlingenpanel

6. Vorbereiding op dagbesteding en arbeid

Stagebegeleiding
Stage coördinator
Uitstroom
VSO diploma
Van school naar duurzaam werk

7. Ouders en school

Contactmomenten
De medezeggenschapsraad en ouders
Privacy en persoonsgegevens (AVG)
Scholierenongevallenverzekering
Aansprakelijkheidsverzekering
Protocol medisch handelen

Vervoer
Ziekmelden en omgaan met verzuim
Ongeoorloofd verzuim
Verlof
Meldcode
Wat doet u als u een probleem heeft?
Samenwerkingspartners

8. Schoolbrede gedragsverwachtingen

9. Geldzaken

Financiering van activiteiten
Stichting Leergeld
Sponsoring

10. Commissie voor de begeleiding

Samenstelling van de CvB
Zorgvuldige besluitvorming

11. Leeropbrengsten

Uitstroom volgens OPP
IQ-uitstroom
Vervolgsucces
Uitstroom op niveau in de kernvakken
Resultaten per kernvak op uitstroomniveau
Rekenen
Taal/Begrijpend lezen
Sociaal-emotionele ontwikkeling
VDA + stage
Resultaten kernvakken ten opzichte van het referentie- of streefniveau
Veiligheidsbeleving
Conclusie

12. Schooltijden, vakanties en vrije dagen

13. Organisatie

Beste ouder(s) en verzorger(s),

In deze gids vindt u belangrijke informatie over ons onderwijs, de begeleiding van onze leerlingen en de dagelijkse gang van zaken. Denk aan schooltijden, vakanties en praktische afspraken. We hopen dat deze gids u helpt om goed geïnformeerd en betrokken te blijven bij de ontwikkeling van uw kind.

Op VSO de Zonnehoek streven we naar een veilige, gestructureerde en stimulerende leeromgeving waarin elke leerling tot zijn recht komt. Samen met u zorgen we voor een fijne schooltijd en optimale ontwikkelkansen voor ieder kind.

Heeft u na het lezen van deze gids nog vragen, dan bent u van harte welkom om contact met ons op te nemen.

Karin Hol-Kruimink
Directeur

De meest actuele versie van de schoolgids is ook te vinden op onze website www.vso-dezonnehoek.nl.

1. VSO de Zonnehoeck in het kort

Dit hoofdstuk geeft u een eerste indruk van VSO de Zonnehoeck. U leest waar wij als school voor staan, voor welke leerlingen wij er zijn en hoe wij werken aan passend onderwijs, begeleiding en toekomstperspectief.

Onze school in beeld

VSO de Zonnehoeck is een school voor voortgezet speciaal onderwijs. Wij bieden onderwijs aan leerlingen met een verstandelijke beperking en/of een autismespectrumstoornis (ASS). Onze leerlingen hebben ieder hun eigen mogelijkheden, ondersteuningsbehoeften en toekomstperspectief. Daarom bieden wij onderwijs dat aansluit bij wat een leerling kan, nodig heeft en nog kan ontwikkelen.

Wij zien onze school als een plek waar leerlingen zich veilig mogen voelen, zichzelf mogen zijn en stap voor stap kunnen groeien. We werken aan een brede ontwikkeling: leren met hoofd, hart en handen. Naast de schoolse vaardigheden is er veel aandacht voor sociaal-emotionele ontwikkeling, zelfredzaamheid, praktische vaardigheden, burgerschap en voorbereiding op dagbesteding, arbeid of vervolgonderwijs.

Ons doel is dat leerlingen de school verlaten met vertrouwen in zichzelf,

zicht op hun eigen mogelijkheden en een passende plek in de maatschappij. Daarbij geldt ons uitgangspunt: samen waar het kan, apart waar nodig.

Identiteit

VSO de Zonnehoeck is een christelijke school. Dat heeft invloed op hoe wij kijken naar leerlingen, ouders, collega's en de samenleving. We geloven in de mogelijkheden van iedere leerling.

Onze school is een plek waar elke leerling zichzelf mag zijn. We willen een uitdagende en veilige omgeving bieden waarin leerlingen kunnen leren, oefenen, ontdekken en groeien. De Bijbel is voor ons een inspiratiebron om verantwoordelijk om te gaan met elkaar, met onze aarde en met de samenleving.

Dat laten we zien in de manier waarop we met elkaar omgaan. We staan open voor elkaar, respecteren elkaars mening en leren leerlingen om respect te hebben voor zichzelf, voor anderen en

voor hun omgeving. We geven daarin zelf het goede voorbeeld.

Expertise binnen en rond de school

VSO de Zonnehoeck heeft veel kennis van leerlingen met een verstandelijke beperking, autisme, sociaal-emotionele ondersteuningsvragen en behoefte aan structuur en veiligheid. Deze expertise zetten we dagelijks in binnen de groepen, in de begeleiding van leerlingen en in de samenwerking met ouders en partners.

Binnen Stichting CSO Apeldoorn is daarnaast het Autisme Steunpunt Apeldoorn beschikbaar als kennis- en expertisepunt. Dit steunpunt is geen afzonderlijk onderdeel van VSO de Zonnehoeck, maar kan waar nodig bijdragen met kennis, advies, training of ondersteuning rond autisme.

Zo blijven we als school leren en ontwikkelen. We zoeken steeds naar passende manieren om leerlingen goed onderwijs te bieden, ook wanneer dat vraagt om een andere aanpak dan gebruikelijk.

Voor meer informatie kunt u terecht op onze schoolwebsite. Indien gewenst, kunt u ook telefonisch contact opnemen via [\(055\) 534 25 25](tel:0555342525) om een afspraak te maken.

Maatwerk in onderwijs en ondersteuning

Elke leerling ontwikkelt zich op een eigen manier. Daarom stemmen we ons onderwijs af op de mogelijkheden, onderwijsbehoeften en toekomstperspectieven van de leerling. We werken met leerlijnen, duidelijke doelen en een ontwikkelingsperspectief. Zo houden we zicht op de ontwikkeling en kunnen we gericht keuzes maken in het onderwijsaanbod.

Waar mogelijk stimuleren we zelfstandigheid en eigenaarschap. Waar nodig bieden we extra nabijheid, structuur, zorg of begeleiding. Soms combineren we onderwijs met zorg, zodat een leerling tot leren en ontwikkeling kan komen.

We werken daarbij samen met ouders/verzorgers en, als dat nodig is, met externe partners. Samen zoeken we steeds naar wat helpt om de leerling verder te brengen.

2. Passend onderwijs op VSO de Zonnehoeck

Goed onderwijs voor iedere leerling – samen waar het kan, apart waar nodig

Leren voor later

Op VSO de Zonnehoeck leren leerlingen niet alleen voor vandaag, maar vooral voor later. Voor de plek waar zij gaan wonen, werken, leren, hun vrije tijd besteden en deelnemen aan de samenleving. Daarom kijken we steeds naar de vraag: wat heeft deze leerling nodig om straks zo zelfstandig, zeker en betekenisvol mogelijk verder te kunnen?

Passend onderwijs betekent voor ons dat we niet uitgaan van één vaste route voor iedereen. We kijken naar de leerling, naar wat hij of zij al kan, wat nog moeilijk is en welke volgende stap haalbaar is. Soms betekent dat veel oefenen en herhalen. Soms betekent het extra structuur of nabijheid. Soms betekent het juist loslaten, uitdagen en ruimte geven om zelfstandiger te worden.

Ons uitgangspunt blijft: samen waar het kan, apart waar nodig. Leerlingen leren zoveel mogelijk met en van elkaar. Tegelijk weten we dat sommige leerlingen rust, duidelijkheid of een andere aanpak

nodig hebben om tot leren te komen. Die balans zoeken we iedere dag opnieuw.

Geloof in ieder kind

Wij geloven dat iedere leerling kan groeien. Niet altijd in hetzelfde tempo en niet altijd langs dezelfde weg, maar wel op een manier die past bij de leerling. Daarom kijken we verder dan gedrag, beperking of diagnose. We zoeken naar talenten, interesses, kansen en kleine stappen die samen groot verschil kunnen maken.

We willen leerlingen helpen om vertrouwen op te bouwen: in zichzelf, in de ander en in de toekomst. Dat doen we door duidelijke verwachtingen te bieden, succeservaringen mogelijk te maken en leerlingen te leren omgaan met wat moeilijk is. Zo werken we aan kennis en vaardigheden, maar ook aan zelfstandigheid, veerkracht en trots.

Kernwaarden: [Respect](#), [Samenwerken](#), [Verantwoordelijkheid](#) en [Plezier](#).

Om onze kernwaarden goed en concreet uit te dragen, hebben we gekozen voor Positive Behavior Support (PBS). PBS is een evidence-based schoolontwikkelmodel dat het pedagogische klimaat versterkt en positief gedrag bevordert op school-, klas- en leerlingniveau. Het doel van PBS is het scheppen van een positieve, sociale schoolomgeving die voorspelbaar en duidelijk is, voor leerlingen en teamleden.

Respect

Respect betekent dat we elkaar zien en waarderen. We leren leerlingen om vriendelijk en zorgvuldig om te gaan met zichzelf, met anderen en met hun omgeving. Daarbij hoort ook dat we rekening houden met verschillen, grenzen van anderen respecteren en op een goede manier met elkaar communiceren. Medewerkers hebben hierin een voorbeeldrol. We spreken leerlingen positief aan, geven duidelijke feedback en helpen hen om passend gedrag te oefenen.

Samenwerken

Onderwijs is teamwerk. Leerlingen, ouders/verzorgers en school werken samen aan de ontwikkeling van de leerling. We vinden het belangrijk dat ouders betrokken zijn en dat we samen zoeken naar wat een leerling nodig heeft om verder te komen. Ook binnen de school werken we intensief samen. Leerkrachten, onderwijsassistenten, intern begeleiders, gedragswetenschappers,

stagecoördinatoren en andere betrokkenen stemmen af wat nodig is. Wanneer dat helpend is, betrekken we externe partners bij het onderwijs of de ondersteuning. Voor leerlingen betekent samenwerken dat zij leren hulp te vragen, hulp te geven, rekening te houden met een ander en samen verantwoordelijkheid te dragen voor een goede sfeer.

Verantwoordelijkheid

We vinden het belangrijk dat leerlingen leren verantwoordelijkheid te nemen. Dat begint klein: op tijd komen, spullen verzorgen, afspraken nakomen, meedoen in de groep en leren nadenken over eigen keuzes. Teamleden, ouders/verzorgers en leerlingen hebben hierin ieder hun eigen rol. We nemen leerlingen serieus en betrekken hen, waar mogelijk, bij hun eigen leerproces. Zo stimuleren we eigenaarschap en zelfstandigheid.

Plezier

Leren gaat beter wanneer leerlingen zich gezien voelen en plezier ervaren. Daarom willen we een school zijn waar ruimte is voor succeservaringen, humor, ontspanning en trots. Fouten maken hoort bij leren. We helpen leerlingen om opnieuw te proberen, door te zetten en vertrouwen te houden. We vinden het belangrijk dat leerlingen aan het einde van hun schooltijd kunnen

terugkijken op een leerzame en positieve periode op VSO de Zonnehoeck.

Structuur en voorspelbaarheid

Veel leerlingen hebben baat bij duidelijkheid, herhaling en voorspelbaarheid. Daarom zorgen we voor een herkenbare opbouw van de schooldag, duidelijke afspraken en een gestructureerd lesaanbod.

In de lessen werken we met een vaste didactische aanpak. We geven duidelijke instructie, maken gebruik van visuele ondersteuning en controleren regelmatig of leerlingen de uitleg begrijpen. Deze structuur helpt leerlingen om te weten wat er van hen wordt verwacht en geeft ruimte om tot leren te komen.

Prettige sfeer

Op VSO de Zonnehoeck mag je zijn wie je bent. We werken samen aan een prettige sfeer waarin leerlingen en medewerkers zich veilig en gewaardeerd voelen.

Een goede sfeer ontstaat niet vanzelf. Daarom besteden we dagelijks aandacht aan omgangsvormen, taalgebruik, samenwerken, grenzen aangeven en rekening houden met elkaar. Zo creëren we omstandigheden waarin leerlingen kunnen leren, oefenen en groeien.

Veiligheid

Veiligheid is een voorwaarde om te kunnen leren. We willen dat

leerlingen en medewerkers zich veilig voelen in de school, in de klas en tijdens praktijkmomenten.

Wanneer spanning oploopt, proberen we deze zo vroeg mogelijk te signaleren en te verminderen. We doen dat door nabijheid te bieden, rustig te communiceren, duidelijke keuzes te geven en samen te zoeken naar herstel. Soms is extra begrenzing nodig om de veiligheid van de leerling, medeleerlingen of medewerkers te waarborgen. Daarbij werken we zorgvuldig, volgens duidelijke afspraken en met aandacht voor evaluatie en herstel.

Onderwijs op maat

Onderwijs op maat betekent dat we kijken wat een leerling nodig heeft om te kunnen leren en ontwikkelen. We gebruiken passende lesmaterialen, digitale middelen, praktijkopdrachten en individuele aanpassingen wanneer dat nodig is. We bieden uitdaging waar dat kan en ondersteuning waar dat nodig is. Sommige leerlingen hebben vooral behoefte aan herhaling, nabijheid en kleine stappen. Andere leerlingen kunnen meer zelfstandigheid aan en werken toe naar certificaten, arbeid of vervolgonderwijs.

Zo zoeken we steeds naar een goede balans tussen bescherming en uitdaging, tussen structuur en zelfstandigheid, en tussen samen leren en individuele ondersteuning.

3. Leren in perspectief: routes naar dagbesteding, arbeid of vervolgonderwijs

Op VSO de Zonnehoek werken we vanaf het begin toe naar de **toekomst** van de leerling. Daarbij kijken we niet alleen naar wat een leerling nu kan, maar ook naar wat nodig is om later **zo goed mogelijk deel** te nemen aan wonen, werken, vrije tijd en de samenleving.

De route van een leerling is niet voor iedereen hetzelfde. Sommige leerlingen ontwikkelen zich richting belevingsgerichte of taakgerichte dagbesteding. Andere leerlingen groeien toe naar arbeidsmarktgerichte dagbesteding, beschut werk, arbeid of vervolgonderwijs. Daarom kijken we steeds zorgvuldig naar de mogelijkheden, ondersteuningsbehoeften, interesses en ontwikkelkansen van de leerling.

Samen met de leerling en ouders/ verzorgers stellen we ons steeds de vraag: welke vervolgstap past bij deze leerling en wat is er nodig om daar naartoe te groeien?

Uitstroomprofielen

Binnen VSO de Zonnehoek werken we met twee uitstroomprofielen:

- 1) Dagbesteding
- 2) Arbeid

Deze uitstroomprofielen zijn gebaseerd op het Landelijk Doelgroepenmodel. Binnen deze profielen zijn verschillende uitstroombestemmingen mogelijk:

- 1) Dagbesteding belevingsgericht
- 2) Dagbesteding taakgericht
- 3) Dagbesteding arbeidsmarktgericht en beschut werk
- 4) Arbeid en beschut werk
- 5) Arbeid en MBO Entree

Het uitstroomprofiel en de verwachte uitstroombestemming

worden vastgelegd in het ontwikkelingsperspectief van de leerling. Deze worden jaarlijks besproken en waar nodig bijgesteld. Zo blijven we volgen of de gekozen route nog past bij de ontwikkeling van de leerling.

BEVO-arrangement in BEVO-kwartier

Het BEVO-arrangement is bedoeld voor leerlingen met een matige tot ernstig verstandelijke beperking en een algehele ontwikkelingsachterstand. De ontwikkeling van deze leerlingen verloopt vaak grillig en niet altijd voorspelbaar. De ontwikkelingsleeftijd ligt meestal tussen de twee en vijf jaar.

Het onderwijs binnen BEVO is belevingsgericht, thematisch en betekenisvol. Leerlingen werken aan doelen op cognitief, sociaal-emotioneel en praktisch gebied. Daarbij ligt de nadruk op het vergroten van zelfredzaamheid, communicatie, dagelijkse vaardigheden, begeleid wonen, vrije tijd en een zinvolle dagbesteding.

Voor sommige leerlingen is aanvullende zorg binnen het onderwijs nodig. Deze zorg wordt uitgevoerd door De Passerel en kan bestaan uit persoonlijke verzorging of ondersteunende begeleiding. Ouders dragen hieraan bij met ten minste vijf zorguren per week. Vanwege de intensieve

ondersteuningsbehoeften vallen deze leerlingen binnen de midden- of hoge bekostigingscategorie.

Het BEVO-arrangement is gericht op leerlingen met een verwachte uitstroom naar dagbesteding. Dit kan belevingsgerichte, taakgerichte of arbeidsmarktgerichte dagbesteding zijn.

Regulier arrangement (BAVO- / sectorklassen)

Het reguliere arrangement is bedoeld voor zeer moeilijk lerende leerlingen met een licht tot matig verstandelijke beperking. Vaak is er daarnaast sprake van bijkomende ontwikkelingsvragen, bijvoorbeeld op het gebied van autisme, ADHD, NT2, hechting of sociaal-emotionele ontwikkeling. In de BAVO-klassen werken leerlingen aan cognitieve basisvaardigheden, sociaal-emotionele ontwikkeling, praktische vaardigheden en zelfstandigheid. De instructie wordt afgestemd op het niveau en de ondersteuningsbehoefte van de leerling of de instructiegroep.

In de sectorklassen verschuift het accent steeds meer naar praktijkgericht leren. Leerlingen bereiden zich voor op arbeid, beschut werk, arbeidsmarktgerichte dagbesteding of vervolgonderwijs. Praktijkvakken, werknemersvaardigheden en

stages nemen hierin een belangrijke plaats in. Stagecoördinatoren begeleiden de leerling naar passende stageplekken en zorgen voor afstemming tussen wat de leerling op school leert en wat op de stageplek wordt gevraagd.

Het reguliere arrangement is gericht op leerlingen met een verwachte uitstroom naar arbeidsmarktgerichte dagbesteding, beschut werk, arbeid met certificaten of vervolgonderwijs MBO Entree.

KompASS arrangement

Het KompASS-arrangement is bedoeld voor leerlingen met een autismespectrumstoornis, vaak in combinatie met een gemiddelde tot laaggemiddelde intelligentie en internaliserende problematiek. Bij deze leerlingen is regelmatig sprake van een disharmonisch ontwikkelingsprofiel, bijvoorbeeld met kwetsbaarheden in werkgeheugen, verwerkingssnelheid, prikkelverwerking of sociaal-emotioneel functioneren.

Binnen KompASS bieden we veel duidelijkheid, voorspelbaarheid en structuur op individueel niveau. We stemmen af op de onderwijsbehoeften én op de kwaliteiten van de leerling. Leerlingen werken aan cognitieve vakken op hun eigen niveau. Waar

passend is er de mogelijkheid om toe te werken naar IVIO-examens op 1F- of 2F-niveau. Daarnaast is er veel aandacht voor sociale vaardigheden, zelfinzicht, zelfstandig werken en het omgaan met spanning of prikkels. Via praktijkopdrachten en stages werken leerlingen toe naar een passende vervolgstap.

Het KompASS-arrangement is gericht op leerlingen met een verwachte uitstroom naar arbeidsmarktgerichte dagbesteding, beschut werk, arbeid met certificaten of vervolgonderwijs MBO Entree.

KoningsCollege arrangement

Het KoningsCollege-arrangement is een schakelvoorziening binnen VSO de Zonnehoeke. Leerlingen die gebruikmaken van dit arrangement, staan ingeschreven bij VSO de Zonnehoeke. Het traject is bedoeld voor leerlingen met een complexe ondersteuningsbehoefte, bij wie deelname aan het reguliere onderwijsaanbod tijdelijk niet of nog niet passend is.

Leerlingen die instromen in het KoningsCollege komen over het algemeen uit een thuiszitsituatie of uit een onderwijsroute waarin zij vastgelopen zijn. Vaak gaat het om leerlingen die eerder onderwijs volgden binnen een diplomagericht uitstroomprofiel, maar door bijvoorbeeld internaliserende

autisme problematiek, prikkelverwerkingsproblemen, verminderde belastbaarheid of verminderd zelfvertrouwen niet meer tot leren kwamen. Het arrangement is ingericht als tijdelijk traject voor een periode van maximaal twee jaar. In deze periode werken we gericht aan het herstellen van schoolvertrouwen, het vergroten van belastbaarheid en het opbouwen van een passend onderwijsritme.

Het onderwijs binnen KoningsCollege biedt een kleinschalige, veilige en gestructureerde setting. De dag is opgebouwd met voorspelbare routines, individuele begeleiding en veel aandacht voor sociaal-emotionele ontwikkeling. Leerlingen werken aan leerdoelen op maat. Daarbij gaat het niet alleen om schoolse doelen, maar ook om doelen zoals zelfredzaamheid, dagstructuur, zelfbeeld, belastbaarheid en het aangaan van sociale contacten.

De ontwikkeling van de leerling wordt gevolgd aan de hand van het WEN-fasemodel. Dit model helpt om stapsgewijs te kijken naar wat een leerling nodig heeft om weer te wennen aan onderwijs, vertrouwen op te bouwen en toe te groeien naar een passende vervolgstap. Vaak wordt gestart met een beperkt aantal dagdelen. In overleg met leerling, ouders/verzorgers en

betrokken professionals wordt gekeken of uitbreiding mogelijk is. De groepen zijn klein, met een vaste leerkracht en ondersteuner. Waar dat passend is, wordt samengewerkt met het Autisme Steunpunt of andere betrokken partners.

Vanuit deze schakelvoorziening werken we toe naar hernieuwde deelname aan onderwijs of naar een andere passende vervolgstap. Leerlingen kunnen doorstromen naar een andere plek binnen ons eigen VSO, bijvoorbeeld naar

KompASS, of naar een andere passende onderwijsplek. Wanneer onderwijs niet passend blijkt, kan ook worden toegewerkt naar dagbesteding of arbeid.

Het KoningsCollege-arrangement is gericht op leerlingen bij wie wordt toegewerkt naar terugkeer in onderwijs of naar een passende uitstroomrichting, afhankelijk van de ontwikkelroute en het perspectiefplan.

4. Zicht op ontwikkeling

Voor iedere leerling maken we een **ontwikkelingsperspectief** (OPP). Dit is een officieel document waarin we de **ontwikkeling van de leerling** volgen zolang hij of zij bij ons op school zit. Het OPP helpt ons om doelgericht te werken aan onderwijs, **ondersteuning** en een **passende vervolgstap**.

Zo kijken wij naar ontwikkeling:

Om goed zicht te krijgen op de ontwikkeling van een leerling, kijken we breed. In het ontwikkelingsperspectief beschrijven we daarom niet alleen de schoolse resultaten, maar ook wie de leerling is, wat hij of zij nodig heeft en waar we samen naartoe werken.

We brengen het actuele beeld van de leerling in kaart: sterke kanten, aandachtspunten, zelfredzaamheid, sociaal-emotionele ontwikkeling, belastbaarheid en het functioneren in contact met anderen. Daarnaast kijken we naar het uitstroomprofiel en de verwachte uitstroombestemming. Zo wordt duidelijk welke route passend is en welke doelen daarbij horen.

Ook beschrijven we de ondersteuningsbehoefte van de leerling. Daarbij gaat het om de vraag welke begeleiding,

structuur, aanpassingen of extra ondersteuning nodig zijn om de gestelde doelen te bereiken.

Op deze manier helpt het OPP ons om de ontwikkeling van de leerling zorgvuldig te volgen, het onderwijs doelgericht af te stemmen en samen toe te werken naar een passende vervolgstap.

Aanmeldingsprocedure

Bij VSO de Zonnehoeck hanteren we een zorgvuldige aanmeldingsprocedure. Zo onderzoeken we of onze school een passende plek kan bieden aan de leerling. De procedure bestaat uit de volgende stappen.

Kennismakingsgesprek

We nodigen ouders/verzorgers en de leerling uit voor een kennismakingsgesprek. Tijdens dit gesprek maken we kennis met elkaar en wisselen we informatie uit over de leerling, de onderwijsbehoefte en de verwachtingen.

Aanmeldformulier en dossiergegevens

Na het kennismakingsgesprek ontvangen ouders/verzorgers een aanmeldformulier. Bij aanmelding moet dit formulier volledig worden ingevuld en teruggestuurd naar school. Daarnaast vragen we relevante dossiergegevens op, zodat we een goed beeld krijgen van de ontwikkeling en ondersteuningsbehoeften van de leerling.

Verdiepend onderzoek

Op basis van de aanmelding en de dossiergegevens doen wij verdiepend onderzoek om de onderwijsbehoeften van de leerling goed in kaart te brengen. Bij dit onderzoek kijken we naar de ontwikkeling, het functioneren, de ondersteuningsbehoeften en de mogelijkheden van de leerling. Onderdeel van het verdiepend onderzoek is, waar mogelijk, een observatie in de huidige klas of onderwijssetting. Daarnaast raadplegen we relevante professionals, zoals de leerkracht, intern begeleider, gedragswetenschapper, hulpverlener of andere betrokkenen. Het verdiepend onderzoek vormt de basis voor de besluitvorming door de Commissie voor Begeleiding.

Besluitvorming door de Commissie voor Begeleiding

De Commissie voor Begeleiding (CvB) beoordeelt of VSO de

Zonnehoeck een passende onderwijsplek kan bieden. De CvB baseert dit besluit op het verdiepend onderzoek, de dossiergegevens en andere relevante informatie.

Inschrijving en toelaatbaarheidsverklaring

Wanneer de leerling toelaatbaar is en VSO de Zonnehoeck een passende plek kan bieden, kan de inschrijving plaatsvinden. Wij streven ernaar om het aanmeldingsproces zorgvuldig en zo duidelijk mogelijk te laten verlopen. Bij vragen over de aanmeldingsprocedure kunt u contact opnemen met de school.

Voor inschrijving bij VSO de Zonnehoeck is een geldige toelaatbaarheidsverklaring (TLV) nodig. Wij kunnen een leerling pas inschrijven nadat deze verklaring is afgegeven.

De toelaatbaarheidsverklaring wordt afgegeven door het Samenwerkingsverband Voortgezet Onderwijs (VO). Leerlingen die de overstap maken van speciaal onderwijs (SO) naar voortgezet speciaal onderwijs (VSO) worden opnieuw beoordeeld door het Samenwerkingsverband VO.

Het ontwikkelingsperspectief (OPP)

Binnen zes weken na plaatsing ontvangen nieuwe leerlingen een ontwikkelingsperspectief. Dit wordt

met ouders/verzorgers besproken en door hen ondertekend. Het OPP vormt de basis voor onderwijs en ondersteuning op maat.

Het ontwikkelingsperspectief is een belangrijk document waarin we de ontwikkeling van elke leerling bijhouden gedurende zijn of haar verblijf op onze school. Het OPP bevat de volgende onderdelen:

1. Actueel beeld

We beschrijven de leerling en zijn of haar vaardigheden. Daarbij kijken we naar sterke kanten, aandachtspunten, zelfredzaamheid, sociaal-emotionele ontwikkeling en de manier waarop de leerling functioneert in contact met anderen.

2. Uitstroomprofiel

We leggen vast binnen welk uitstroomprofiel de leerling onderwijs volgt: dagbesteding of arbeid.

3. Uitstroombestemming

We beschrijven wat de verwachte uitstroombestemming is binnen het uitstroomprofiel. Voor ontwikkelingsgebieden zoals taal, rekenen en sociaal-emotionele ontwikkeling stellen we de leerroute en de bijbehorende doelen vast en volgen we de voortgang.

4. Ondersteuningsbehoefte

We beschrijven welke ondersteuning de leerling nodig heeft om de gestelde doelen te kunnen bereiken.

Het OPP vormt de basis voor het individuele leerplan van de leerling. In dit leerplan leggen we vast aan welke doelen wordt gewerkt en welke onderwijs- en ondersteuningsactiviteiten daarbij horen.

Met het OPP zorgen we ervoor dat we doelgericht werken en blijven aansluiten bij de ontwikkeling van de leerling. Het OPP wordt jaarlijks geëvalueerd en waar nodig aangepast.

Hoorrecht bij het OPP

De inbreng van ouders/verzorgers en de leerling op het OPP vinden wij belangrijk. We voeren hierover een open en reëel gesprek met ouders/verzorgers en leerling. De leerling is aanwezig bij dit gesprek. Ouders/verzorgers geven waardevolle informatie over hun kind. Ook de leerling krijgt de mogelijkheid om mee te denken en mee te praten over zijn of haar ontwikkeling, ondersteuning en toekomstperspectief. Dit noemen we hoorrecht.

Het hoorrecht is het recht van leerlingen om hun mening te geven over hun ontwikkelingsperspectief en de ondersteuning die zij op school krijgen. Dit geldt voor alle leerlingen, ongeacht leeftijd, cognitieve mogelijkheden of sociaal-emotionele ontwikkeling.

De inbreng van ouders/verzorgers

en leerling wordt meegenomen voordat het OPP wordt vastgesteld. Zo is duidelijk waar school, ouders/verzorgers en leerling samen naartoe werken: een passende vervolgstap.

Leerlingvolgsysteem

In Edumaps houden we bij hoe de leerling zich ontwikkelt. De doelen worden vastgelegd in een leerlingplan (LP).

Wij volgen de ontwikkeling van de leerling op verschillende manieren:

- Methode toetsen;
- Methode onafhankelijke toetsen, zoals Cito en AVI;
- observaties en ervaringen van het klassenteam;
- Analyses in korte- en lange cyclus
- onderzoek of advies van leden van de Commissie voor Begeleiding.

Gesprekken en evaluaties

Gedurende het schooljaar vinden verschillende gesprekken en evaluaties plaats. Daarmee volgen we de ontwikkeling van de leerling en stemmen we de ondersteuning af. Startgesprek, voortgangsgesprek en evaluatiegesprek

Drie keer per jaar nodigen we ouders/verzorgers uit voor een gesprek met de leerkracht. Tijdens deze gesprekken bespreken we de ontwikkeling van de leerling aan de hand van het OPP en het individuele leerlingplan.

Leerlingbespreking

Twee keer per jaar vindt er een

leerlingbespreking plaats. Ouders/verzorgers zijn hierbij niet aanwezig. De bespreking wordt geleid door de teamleider en/of intern begeleider. Alle medewerkers die direct betrokken zijn bij de leerling nemen deel. Tijdens deze bespreking bespreken we de voortgang, ondersteuningsbehoeften en eventuele aanpassingen in het onderwijs- en ondersteuningsaanbod.

Deze gesprekken en evaluaties helpen ons om goed zicht te houden op de ontwikkeling van de leerling. We vinden open communicatie met ouders/verzorgers belangrijk en werken samen aan het welzijn en de ontwikkeling van de leerling.

Intelligentieonderzoek

Leerlingen kunnen op VSO de Zonnehoeke in aanmerking komen voor een intelligentieonderzoek. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de gedragswetenschapper.

In het derde leerjaar beoordelen we welke leerlingen hier baat bij kunnen hebben. Daarbij kijken we onder andere naar het moment waarop het laatste IQ-onderzoek is afgenomen, of er een onderwijskundige vraag ligt en of er aanleiding is om te verwachten dat het cognitieve beeld anders is dan tot dan toe bekend. De resultaten geven inzicht in de cognitieve mogelijkheden van de leerling. Ook kunnen er handelingsadviezen uit voortkomen.

Deze adviezen worden gedeeld met ouders/verzorgers en school.

Toekomstoriëntatie en uitstroomadvies

In het derde leerjaar voeren we gesprekken met leerlingen en ouders/verzorgers over de toekomstwensen en mogelijkheden van de leerling. We kijken daarbij naar interesses, vaardigheden, ondersteuningsbehoeften en, waar relevant, de resultaten van onderzoek.

Deze informatie vormt de basis voor het uitstroomadvies. Dit advies wordt opgenomen in het OPP en geeft richting aan de doelen voor de laatste leerjaren. Het kan bijvoorbeeld gaan om toewerken naar dagbesteding, arbeid, beschut werk of vervolgonderwijs.

Uitstroom

Leerlingen blijven in principe tot hun 18e jaar bij ons op school. Samen met ouders/verzorgers en schoolmaatschappelijk werk zoeken we naar een passende vervolgstap. Dat kan dagbesteding zijn, een beschermde werkplek, arbeid of een vervolgopleiding.

Wanneer de Commissie voor Begeleiding vaststelt dat een leerling het onderwijstraject nog niet heeft afgerond, kan een verlenging van de toelaatbaarheidsverklaring worden aangevraagd.

Wanneer een leerling onze school verlaat, streven we ernaar dat:

- de leerling een passende nieuwe plek heeft gevonden;
- de leerling weet wat hij of zij kan en waar ondersteuning nodig blijft;
- ouders/verzorgers en leerling met trots kunnen terugkijken op wat is bereikt.

Ondersteuning op school

Basisondersteuning is de ondersteuning die voor alle leerlingen op onze school beschikbaar is. De school biedt een veilige en gestructureerde leeromgeving, waarin leraren met behulp van Expliciete Directe Instructie (EDI) onder andere rekenen, taal en burgerschap aanleren. Leerlingen worden doelgericht en op maat begeleid.

Binnen de ondersteuningsstructuur zorgt de intern begeleider voor planmatige leerlingbesprekingen. Zo worden ondersteuningsbehoeften vroegtijdig gesignaleerd en opgepakt. Ook op sociaal-emotioneel gebied bieden we ondersteuning. Leerlingen krijgen weerbaarheidslessen, waaronder relatie- en seksuele vorming en het Rots en Water-programma. Daarnaast werken we schoolbreed met Positive Behavior Support (PBS) aan een positief pedagogisch klimaat.

Leerlingen werken aan werknemersvaardigheden via praktijkvakken, praktische

arbeidsvaardigheidstraining, stages, cursussen en een sociaal-maatschappelijk competentieprogramma. Binnen de klas bieden we uitdagende taken, afgestemd op hoge verwachtingen en de mogelijkheden van de leerling. De school biedt bovendien actieve nazorg tot twee jaar na uitstroom. Deze nazorg is gericht op een goede overgang naar vervolgonderwijs, werk of dagbesteding.

Extra ondersteuning

Extra ondersteuning wordt ingezet wanneer de basisondersteuning niet voldoende is. Deze ondersteuning wordt afgestemd op de specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling.

Extra ondersteuning kan onder andere bestaan uit:

- NT2-onderwijs voor leerlingen die Nederlands als tweede taal leren;
- Logopedie
- Zorg Binnen Onderwijs (ZBO);
- ondersteuning vanuit het Autisme Steunpunt;
- begeleiding door schoolmaatschappelijk werk;
- advies of begeleiding vanuit andere betrokken partners.

Hoorrecht over ondersteuning

We vinden het belangrijk dat leerlingen kunnen meepraten over de ondersteuning die zij op school krijgen. De basisondersteuning en de extra ondersteuning zijn daarom

besproken met het leerlingenpanel van VSO de Zonnehoek.

In het leerlingenpanel zitten vertegenwoordigers uit alle klassen van de school. Zij denken mee over wat leerlingen helpt, wat goed werkt en waar zij verbeterpunten zien. De opbrengsten uit het leerlingenpanel nemen we mee in de manier waarop we onze ondersteuning verder ontwikkelen.

Grenzen aan de ondersteuning

Er zijn grenzen aan de ondersteuning die wij kunnen bieden. Deze grenzen bespreken we tijdens de intake en wanneer de ondersteuningsvraag gedurende de schoolloopbaan verandert of toeneemt. Dit doen we altijd in overleg met leerling, ouders/verzorgers en betrokken professionals.

Functioneren in een groep

De leerling moet redelijkerwijs kunnen functioneren binnen een schoolse setting in een groep, waarbij het klassenteam aan de ondersteuningsbehoeften kan voldoen. We hanteren groepsgroottes van 12 tot 15 leerlingen in het reguliere arrangement en KompASS, en 8 leerlingen binnen BEVO.

Verstoring van rust en veiligheid

Ernstige externaliserende gedragsproblemen kunnen een contra-indicatie zijn voor plaatsing op VSO de Zonnehoek. Dit is het geval

wanneer gedrag de rust en veiligheid in de groep ernstig verstoort en er binnen onze setting geen passende begeleiding meer mogelijk is.

Verstoring van het leerproces van andere leerlingen

Als de begeleiding van een leerling zoveel tijd en aandacht vraagt dat dit structureel ten koste gaat van het onderwijs aan andere leerlingen, kan dit een grens vormen. VSO de Zonnehoek biedt geen één-op-één onderwijs.

Leerlingen die primair rolstoelafhankelijk zijn en/of intensieve fysieke zorg nodig hebben, kunnen niet binnen onze setting worden geplaatst.

Te geringe belastbaarheid voor het volgen van onderwijs

De leerling moet in staat zijn om het grootste deel van de volledige onderwijstijd deel te nemen aan onderwijsactiviteiten, op school en waar van toepassing tijdens stage. Wanneer de zorgbehoefte als gevolg van ziekte of beperkingen overheerst, kunnen wij mogelijk geen passend onderwijs bieden. Het tijdelijk of gedeeltelijk aanpassen van onderwijstijd volgens de Variawet kan in sommige situaties een optie zijn.

Te geringe leerbaarheid

De leerling moet in staat zijn om zinvol deel te nemen aan onderwijskundige activiteiten, met perspectief op ontwikkeling. De leerroutes en bijbehorende

leerdoelen per leerjaar vormen hierbij de leidraad. Wanneer de grenzen van onze ondersteuning worden bereikt, neemt de Commissie voor Begeleiding een besluit over de mogelijkheden om onderwijs en ondersteuning aan de leerling te blijven bieden.

5. Een rijk en betekenisvol onderwijsaanbod

Wij bereiden onze leerlingen niet alleen voor op hun toekomst, maar bieden we ook een rijke schooltijd in het hier en nu. We geloven in een breed en betekenisvol aanbod, waarin elke leerling de kans krijgt om te groeien — op cognitief, sociaal-emotioneel en praktisch vlak.

Stevige basis

Een stevige basis begint bij onderwijs dat duidelijk, doelgericht en herkenbaar is. Leerlingen werken aan kennis en vaardigheden die zij nodig hebben op school en in hun dagelijks leven. Daarbij kijken we steeds naar het niveau, de leerroute en het toekomstperspectief van de leerling.

Binnen het onderwijsaanbod is er aandacht voor cognitieve ontwikkeling, sociaal-emotionele groei, burgerschap en praktische redzaamheid. Daarnaast bieden we activiteiten die leerlingen uitdagen, verrijken en helpen om nieuwe ervaringen op te doen.

Basisvaardigheden, burgerschap en sociaal-emotionele ontwikkeling

We werken met eigentijdse methodes voor taal, rekenen en wereldoriëntatie. Deze basisvaardigheden zijn belangrijk om zo zelfstandig mogelijk te kunnen functioneren, nu en later.

Ook burgerschap is een vast onderdeel van ons onderwijs. Leerlingen leren over zichzelf, de ander en de samenleving. We besteden aandacht aan thema's als respect, verantwoordelijkheid, samenwerken, keuzes maken, omgaan met verschillen en deelnemen aan de maatschappij. Burgerschap komt terug in lessen, dagopeningen, wereldoriëntatie, levensbeschouwelijke vorming en

gesprekken in de klas.

Daarnaast werken we aan sociaal-emotionele ontwikkeling. Leerlingen oefenen met zelfvertrouwen, omgaan met emoties, samenwerken, grenzen aangeven, hulp vragen en omgaan met spanning of tegenslag. Deze vaardigheden zijn belangrijk in de klas, tijdens stage, thuis, in vrije tijd en later op een werkplek of dagbestedingsplek.

Vorbereiding op dagbesteding en arbeid

Voor veel leerlingen is de stap naar dagbesteding, beschut werk, arbeid of vervolgonderwijs een belangrijk onderdeel van hun schoolloopbaan. Daarom bereiden we leerlingen hier stap voor stap op voor.

Binnen de praktijkvakken maken leerlingen kennis met verschillende sectoren, zoals horeca, techniek, groen en dienstverlening. Ze oefenen praktische vaardigheden en werknemersvaardigheden, zoals samenwerken, op tijd komen, omgaan met instructies, doorzetten, zorgvuldig werken en verantwoordelijkheid nemen.

Ook arbeidstraining, het PA-programma en stages helpen leerlingen om ervaring op te doen in situaties die lijken op de praktijk buiten school. Branchegerichte cursussen kunnen verdieping bieden en vergroten de kansen op een passende vervolgstap.

Cultuureducatie

Cultuur heeft een belangrijke plek binnen VSO de Zonnehoeck. We zijn er trots op dat onze school de titel Cultuurprofielschool heeft ontvangen. Cultuureducatie helpt leerlingen om zich creatief te uiten, nieuwe talenten te ontdekken en op een andere manier naar zichzelf en de wereld te kijken.

Leerlingen maken kennis met verschillende vormen van kunst en cultuur, zoals fotografie, beeldende vorming, muziek en theater. Hierbij werken we regelmatig samen met externe partners, zoals Fotografencollectief Apeldoorn en Gigant.

Cultuuronderwijs draagt bij aan zelfvertrouwen, expressie, samenwerken en plezier. Leerlingen leren dat er meerdere manieren zijn om iets te maken, te laten zien of te vertellen.

Sport en beweging

Bewegen is belangrijk voor de gezondheid, het zelfvertrouwen en het welbevinden van leerlingen. Daarom is er binnen ons onderwijs aandacht voor sport en beweging.

Tijdens gymlessen, sportdagen en andere sportieve activiteiten maken leerlingen kennis met verschillende vormen van bewegen. Ze oefenen motorische vaardigheden, samenwerken, omgaan met winnen en verliezen, grenzen verleggen en

plezier beleven aan bewegen.

Ook nemen we deel aan sporttoernooien, zoals voetbal en korfbal. Onze combinatiefunctionaris Vrije Tijd kan ouders/verzorgers en leerlingen ondersteunen bij het vinden van een passende sportvereniging of vrijetijdsactiviteit.

Excursies, schoolkampen en schoolreizen

Leren gebeurt niet alleen in de klas. Tijdens excursies, schoolkampen en schoolreizen doen leerlingen ervaringen op buiten de school. Ze ontdekken nieuwe plekken, oefenen sociale vaardigheden en leren omgaan met andere situaties.

We organiseren activiteiten op het gebied van natuur, verkeer, milieu, cultuur en maatschappij. Deze momenten bieden plezier, maar ook waardevolle leermomenten. Leerlingen oefenen met samenwerken, zelfstandigheid, flexibiliteit en verantwoordelijkheid.

Schoolkampen en schoolreizen zijn onderdeel van ons onderwijsprogramma en daarom verplichte schooldagen.

Buitenschoolse activiteiten

Naast het onderwijsprogramma biedt VSO de Zonnehoeck een buitenschools programma aan. De inhoud van dit programma kan per schooljaar verschillen en wordt afgestemd op de mogelijkheden, interesses en

behoeften van de leerlingen.

Binnen het buitenschools programma kunt u denken aan activiteiten op het gebied van sport, kunst en cultuur, bakken en koken, creativiteit, bewegen of andere vormen van vrijetijdsbesteding. Leerlingen krijgen zo de kans om nieuwe ervaringen op te doen, talenten te ontdekken en samen met anderen plezier te beleven.

Deelname aan het buitenschools programma is vrijwillig. Wanneer er een aanbod duidelijk is, ontvangen ouders/verzorgers hierover informatie vanuit school. Daarbij wordt ook aangegeven hoe leerlingen zich kunnen aanmelden, welke kosten eventueel verbonden zijn aan deelname en hoe het vervoer geregeld wordt.

Leerlingenpanel

We vinden het belangrijk dat leerlingen meedenken over hun school. Daarom heeft elke klas twee afgevaardigden in het leerlingenpanel. Zij komen meerdere keren per jaar bijeen met de schoolleiding.

Via gesprekken in de klas bepalen leerlingen zelf welke onderwerpen zij willen bespreken. Zo denken zij mee over wat goed gaat, wat beter kan en wat belangrijk is voor een fijne en veilige school. Op deze manier telt de stem van leerlingen mee in de ontwikkeling van de school.

6. Voorbereiding op dagbesteding en arbeid

Bij VSO de Zonnehoeck bereiden we onze leerlingen onder andere via **stages** voor op hun **toekomst**. We bieden **op maat** gemaakte stages per leerjaar en onderwijsstroom. Ons doel is om elke leerling een geschikte **uitstroomplek** te bieden en ouders te ondersteunen bij het aanvragen van de juiste indicatie.

Op VSO de Zonnehoeck bereiden we leerlingen stap voor stap voor op hun toekomst na school. Voor de ene leerling betekent dit een passende plek binnen dagbesteding. Voor een andere leerling gaat het om beschut werk, arbeid, vervolgonderwijs of een combinatie daarvan.

Deze voorbereiding begint niet pas in het laatste schooljaar. Gedurende de schoolloopbaan werken leerlingen aan praktische vaardigheden, werknemersvaardigheden, zelfstandigheid, samenwerken, verantwoordelijkheid en het ontdekken van hun interesses en mogelijkheden. Stages spelen hierin een belangrijke rol.

Stagebegeleiding

Stages helpen leerlingen om ervaring op te doen buiten de school. Ze leren hoe het is om

mee te doen op een werkplek, dagbestedingsplek of andere praktijkomgeving. Daarbij oefenen zij vaardigheden zoals op tijd komen, instructies opvolgen, samenwerken, omgaan met feedback, doorzetten en verantwoordelijkheid nemen.

De stage wordt afgestemd op de leerroute, het uitstroomperspectief en de ondersteuningsbehoeften van de leerling. De leerlingen starten met een laagdrempelige kennismaking met stage. De leerlingen bouwen dit uit naar een sectorstage, arbeidstraining of een meer zelfstandige stageplek.

Tijdens de stage blijven school en stageplek met elkaar in contact. We volgen hoe de leerling zich ontwikkelt, wat goed gaat en welke ondersteuning nog nodig is. Ouders/verzorgers worden actief betrokken bij dit proces en op de

hoogte gehouden van de voortgang, onder andere tijdens gesprekken en leerlingbesprekingen.

Stagecoördinator

De stagecoördinator speelt een belangrijke rol in de voorbereiding op uitstroom. De stagecoördinator zoekt naar passende stageplekken, onderhoudt contact met stagebieders en stemt af met leerlingen, ouders/verzorgers en het schoolteam.

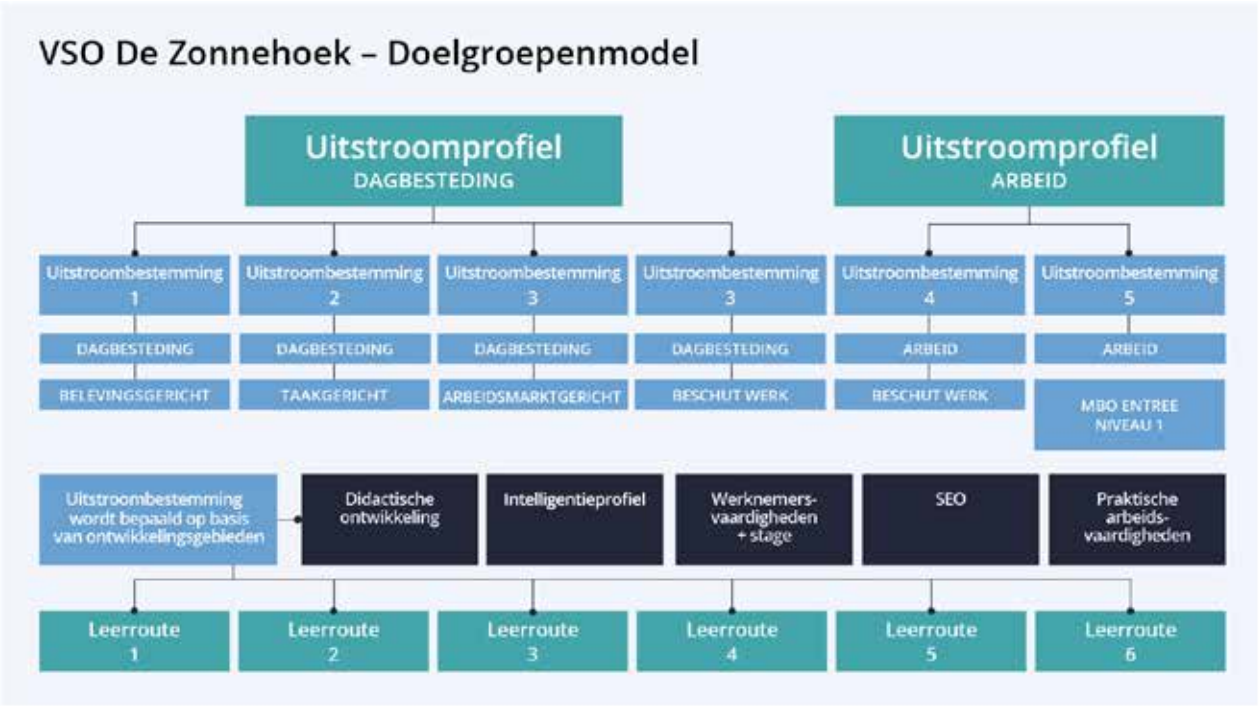
VSO de Zonnehoeck beschikt over een netwerk van stageplekken en samenwerkingspartners. Daarbij kijken we steeds naar wat past bij de leerling: de mogelijkheden, interesses, belastbaarheid, ondersteuningsbehoefte en het verwachte uitstroomperspectief.

Binnen de school zijn ook collega's betrokken bij verschillende vormen van stage en praktijkleren. Zij begeleiden bijvoorbeeld kennismakingen met stage, LOL-stages, sectorstages en andere vormen van praktijkervaring.

Uitstroom

Bij VSO de Zonnehoeck streven we ernaar dat iedere leerling uitstroomt naar een plek die past bij zijn of haar mogelijkheden, ondersteuningsbehoeften en toekomstperspectief. Dat kan dagbesteding, beschut werk, arbeid of vervolgonderwijs zijn.

De voorbereiding op uitstroom vraagt om goede afstemming tussen leerling, ouders/verzorgers, school en betrokken partners.

In de laatste fase van de schoolloopbaan wordt steeds concreter gekeken welke plek passend is en welke stappen nodig zijn om daar te komen.

Voor sommige uitstroomplekken is een indicatie of beschikking nodig. Ouders/verzorgers starten dit traject wanneer de leerling ongeveer 17,5 jaar oud is. School ondersteunt ouders/verzorgers hierbij door mee te denken, informatie te geven en waar nodig te verwijzen naar passende ondersteuning.

Onafhankelijke cliëntondersteuners van MEE Samen kunnen ouders/verzorgers helpen bij het aanvragen van de juiste indicatie. De schoolmaatschappelijk werker is hierbij de contactpersoon vanuit school.

Twee-jaarlijks organiseert VSO de Zonnehoek een voorlichtingsavond voor ouders/verzorgers, in samenwerking met MEE Samen en Edunova. Tijdens deze avond krijgen ouders/verzorgers informatie over indicatiestelling, uitstroommogelijkheden en de stappen die nodig zijn richting de periode na school.

VSO diploma

Leerlingen die VSO de Zonnehoek verlaten, werken toe naar het VSO-diploma. Het VSO-diploma laat zien dat de leerling zijn of haar

schoolloopbaan heeft afgerond en welke ontwikkeling de leerling heeft doorgemaakt.

Een belangrijk onderdeel hiervan is het VSO-portfolio. In het portfolio verzamelt de leerling bewijsstukken, ervaringen en resultaten die laten zien waaraan is gewerkt. Denk aan persoonlijke doelen, praktijkervaringen, stages, certificaten, werknemersvaardigheden en andere onderdelen van de ontwikkeling.

Het portfolio helpt de leerling om terug te kijken op wat is geleerd en bereikt. Ook helpt het om vooruit te kijken: wat kan ik, waar ben ik trots op en wat heb ik nodig op mijn volgende plek?

Aan het einde van de schoolloopbaan presenteert de leerling het portfolio tijdens het diplomagesprek. Dit gesprek is een waardevol moment waarin de leerling en school samen stilstaan bij de ontwikkeling, de behaalde stappen en de overgang naar de toekomst.

Van school naar duurzaam werk

Sinds 1 januari 2026 geldt de Wet van school naar duurzaam werk. Deze wet verplicht vso scholen om leerlingen met het uitstroomprofiel arbeid extra loopbaanbegeleiding te bieden. Daarom bieden we persoonlijke begeleiding, afgestemd op wat de leerling nodig heeft. Zowel tijdens de schoolperiode als tot twee

jaar nadat een leerling de school heeft verlaten. Zo kunnen onze leerlingen zich ontwikkelen naar een zo zelfstandig mogelijke, duurzame plek in de maatschappij.

Wat betekent dit voor onze leerlingen?

Wij helpen leerlingen bij een goede en duurzame overgang naar werk. Dat doen we door:

- Begeleiding tijdens de schoolperiode, zoals praktijklessen, praktische arbeidstraining en stages.
- Persoonlijke gesprekken over loopbaanwensen, mogelijkheden en toekomstkeuzes.

Proactieve aanvullende loopbaanbegeleiding na het verlaten van school:

- We houden minimaal drie keer contact in het eerste jaar.
- We houden minimaal twee keer contact in het tweede jaar.

Samenwerking en overdracht

We werken nauw samen met de gemeente, het Doorstroompunt en andere regionale partners. Indien nodig zorgen we voor een warme overdracht naar vervolginstanties.

Voor ouders en oud-leerlingen

Ouders en oud-leerlingen kunnen altijd contact opnemen met onze school bij vragen of zorgen.

AANBOD VOORBEREIDING OP DAGBESTEDING EN ARBEID*

De vier sectoren:
Horeca – Dienstverlening – Groen - Techniek

PRAKTIJKVAKKEN

In leerjaar een t/m zes wordt tijdens deze praktijklessen sectorspecifieke kennis aangeleerd.

PAT (PRAKTISCHE ARBEIDSVAARDIGHEDEN TRAINING)

Deze training richt zich op het ontwikkelen van motorische handvaardigheden en een professionele werkhouding.

PA (PROFESSIONAL ASSISTANT)

In leerjaar vier t/m zes volgen de leerlingen verschillende PA-programma's waarbij ze sociaal-maatschappelijke competenties ontwikkelen.

BRANCHE GERICHTE CURSUSSEN

In leerjaar vier t/m zes hebben leerlingen de mogelijkheid om specifieke kennis en vaardigheden gericht op een bepaalde branche te ontwikkelen door het volgen van deze cursussen.

STAGE

In leerjaar een t/m zes bieden we de leerlingen een stagetraject aan.
Hiermee krijgen ze de mogelijkheid om werkervaring op te doen en zich voor te bereiden op hun toekomst.

*Het aanbod is het middel om werknemersvaardigheden te oefenen en te ontwikkelen

STAGETRAJECT BEVO

De drie sectoren:
Dienstverlening – Techniek – Groen

LEERJAAR 1

Kennismaken met stage
Kennismaking met drie sectoren d.m.v. voorlichting en aansluitend een rondleiding op werkplekken met de klas.

LEERJAAR 2

Interne LOL stage
De leerlingen maken twee uur per week kennis met het stagelopen in en om de school, gericht op drie verschillende sectoren onder begeleiding van het klassenteam.

LEERJAAR 3

Oriëntatie LOL stage
De leerlingen gaan twee uur per week gericht kennismaken met arbeidsmatig werken op een werkplek in drie verschillende sectoren onder begeleiding van het klassenteam.

LEERJAAR 4

Ontwikkelingsgerichte stage 1
De leerlingen lopen twee keer een half jaar, een dag per week, een individuele stage op een werkplek die aansluit bij hun ontwikkelingsniveau en hun belevingswereld.

LEERJAAR 5

Ontwikkelingsgerichte stage 2
De leerlingen lopen een jaar, twee dagen per week, een individuele stage op een werkplek die aansluit bij hun ontwikkelingsniveau en hun belangstelling. We werken toe naar het moment dat de leerling een werkplek heeft waar hij/zij kan uitstromen.

LEERJAAR 6

Uitstroomstage
De leerlingen lopen een jaar, twee of meer dagen per week, een individuele stage op een werkplek waar ze na het afronden van hun schoolloopbaan zullen uitstromen.

STAGETRAJECT BAVO SECTOR-KOMPASS

De vier sectoren:
Horeca – Dienstverlening – Techniek – Groen

LEERJAAR 1

Kennismaken met stage
Kennismaking met de vier sectoren d.m.v. voorlichting en aansluitend een rondleiding op werkplekken met de klas.

LEERJAAR 2

Externe LOL stage
De leerlingen maken 2 uur per week kennis met het stagelopen op een werkplek. Ze gaan in twee groepen onder begeleiding van het klassenteam naar vier verschillende sectoren.

LEERJAAR 3

Oriëntatie LOL stage
De leerlingen gaan 4 uur per week gericht kennismaken met arbeidsmatig werken op een werkplek. Ze gaan in twee groepen onder begeleiding van het klassenteam naar vier verschillende sectoren.

LEERJAAR 4

Sectorstage 1
De leerlingen lopen tweemaal een half jaar, een dag per week, een individuele stage in de sector van hun keuze.

LEERJAAR 5

Sectorstage 2
De leerlingen lopen een jaar, twee dagen per week, een individuele stage in de sector van hun keuze.

LEERJAAR 6

Uitstroomstage
De leerlingen lopen een jaar, twee of meer dagen per week, een individuele stage op een werkplek waar ze na het afronden van hun schoolloopbaan zullen uitstromen.

7. Ouders en school

Regelmatig **contact met ouders** of **verzorgers** vinden wij heel erg belangrijk.

Ouders/verzorgers zijn voor ons:

- onmisbare partners;
- ambassadeurs van de school;
- ervaringsdeskundigen.

Wat wij willen:

- we werken samen vanuit respect, verantwoordelijkheid en openheid;
- we gaan voor wederzijdse betrokkenheid: thuis en op school;
- we werken vanuit een positieve relatie: dit geeft kinderen rust en veiligheid;
- we delen elkaars expertise: ouders als ervaringsdeskundige, wij als professional; -regelmatig contact: we zeggen wat we doen en we doen wat we zeggen, ook als het moeilijk is;
- we zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de ontwikkeling van onze leerling en uw kind

Contactmomenten

Bij VSO de Zonnehoek zijn er verschillende momenten waarop ouders/verzorgers, leerlingen en school elkaar ontmoeten.

Voor nieuwe leerlingen en hun ouders/verzorgers is er een oriëntatie- en/of

kennismakingsgesprek. Aan het begin van het schooljaar organiseren we een kennismakingsmoment met het klassenteam voor alle ouders. Zo weten ouders/verzorgers wie betrokken zijn bij het onderwijs en de begeleiding van hun kind.

Gedurende het schooljaar zijn er drie geplande gesprekken met ouders/verzorgers. Tijdens deze gesprekken bespreken we de ontwikkeling van de leerling aan de hand van het ontwikkelingsperspectief (OPP) en het leerlingplan. Waar mogelijk en passend betrekken we de leerling hierbij.

Naast deze vaste momenten is er altijd ruimte voor persoonlijk contact met de mentor, intern begeleider, directie of andere betrokken medewerkers. Wanneer er zorgen zijn, zoeken we elkaar liever op tijd op dan te laat.

We nodigen ouders/verzorgers ook uit voor vieringen en andere schoolmomenten, zoals Kerst, Pasen, sportdagen en de diploma-uitreiking. Via de nieuwsbrief en de schoolapp houden we ouders/verzorgers op de hoogte van ontwikkelingen in de school en in de klas.

De medezeggenschapsraad en ouders

De medezeggenschapsraad (MR) denkt mee over belangrijke ontwikkelingen binnen de school. In de MR zitten ouders en medewerkers. De directie sluit aan bij de vergaderingen.

De MR heeft op verschillende onderwerpen advies- of instemmingsrecht. Daarmee speelt de MR een belangrijke rol in het betrekken van ouders en personeel bij de keuzes die de school maakt. Samen werken we aan een goede leeromgeving voor onze leerlingen.

Privacy en persoonsgegevens (AVG)

Op VSO de Zonnehoek gaan we zorgvuldig om met persoonsgegevens van leerlingen en ouders/verzorgers. Wij vinden het belangrijk dat gegevens veilig worden bewaard en alleen worden gebruikt wanneer dat nodig is voor het onderwijs, de begeleiding, de ondersteuning of de organisatie van de school.

De meeste persoonsgegevens ontvangen wij bij de aanmelding en inschrijving van een leerling. Denk bijvoorbeeld aan naam, adresgegevens, geboortedatum, contactgegevens van ouders/verzorgers en gegevens die nodig zijn voor de plaatsing op school. Daarnaast leggen medewerkers tijdens de schoolloopbaan informatie vast die nodig is om de ontwikkeling van de leerling goed

te kunnen volgen. Hierbij kunt u denken aan resultaten, observaties, ondersteuningsbehoeften, afspraken, gespreksverslagen en informatie uit het ontwikkelingsperspectief (OPP).

Soms verwerken wij ook bijzondere persoonsgegevens. Dit zijn gegevens die extra gevoelig zijn, bijvoorbeeld informatie over gezondheid, medicatie, diagnoses of begeleiding. Deze gegevens leggen wij alleen vast wanneer dat noodzakelijk is om de leerling goed onderwijs en passende ondersteuning te kunnen bieden. We gaan hier zorgvuldig en vertrouwelijk mee om.

Leerlinggegevens worden opgeslagen in beveiligde digitale systemen. Alleen medewerkers die de gegevens nodig hebben voor hun werk, hebben toegang. Omdat VSO de Zonnehoek onderdeel is van Stichting CSO Apeldoorn, kunnen noodzakelijke gegevens ook binnen de stichting worden gedeeld, bijvoorbeeld wanneer dat nodig is voor ondersteuning, administratie, kwaliteitszorg of beleid. Hierbij geldt steeds dat we niet meer gegevens delen dan nodig is.

Tijdens de lessen maken we gebruik van digitale leermiddelen en online programma's. Om hiermee te kunnen werken, zijn soms beperkte persoonsgegevens nodig, bijvoorbeeld een naam, leerlingnummer of schoolaccount. Met leveranciers van digitale

leermiddelen maken we afspraken over het zorgvuldig en veilig gebruik van deze gegevens.

Ook gaan we zorgvuldig om met foto's en beeldmateriaal. Voor het gebruik van beeldmateriaal vragen wij toestemming aan ouders/verzorgers en/of leerlingen wanneer dat nodig is. Deze toestemming kan bijvoorbeeld gaan over gebruik in de schoolgids, nieuwsbrief, op de website of op sociale media. Ouders/verzorgers kunnen hun toestemming altijd wijzigen.

Wij bewaren persoonsgegevens niet langer dan noodzakelijk is en houden ons aan de wettelijke bewaartermijnen. Wanneer gegevens niet langer nodig zijn, worden ze verwijderd of vernietigd volgens de geldende afspraken.

Ouders/verzorgers en leerlingen hebben het recht om gegevens in te zien, te laten corrigeren of, wanneer dat mogelijk is, te laten verwijderen. Heeft u vragen over privacy of over de manier waarop wij met persoonsgegevens omgaan, dan kunt u contact opnemen met de school.

Meer informatie staat in het privacyreglement van Stichting CSO Apeldoorn.

Scholierenongevallenverzekering

Voor alle leerlingen is via school een scholierenongevallenverzekering

afgesloten. Deze verzekering geldt tijdens schoolactiviteiten en tijdens activiteiten die onder verantwoordelijkheid van de school plaatsvinden. Denk bijvoorbeeld aan lessen, excursies, sportactiviteiten, stages of andere activiteiten die door school worden georganiseerd.

De verzekering biedt dekking bij ongevallen, maar vergoedt niet automatisch alle schade of kosten. Wanneer er sprake is van letsel of schade door een ongeval, vragen wij ouders/verzorgers contact op te nemen met school. We kijken dan samen welke stappen nodig zijn en of de verzekering mogelijk van toepassing is.

Aansprakelijkheidsverzekering

VSO de Zonnehoek heeft een aansprakelijkheidsverzekering. Deze verzekering geldt wanneer de school aantoonbaar aansprakelijk is voor schade. Dat betekent dat er sprake moet zijn van een situatie waarin de school iets verwijtbaar heeft gedaan of nagelaten.

Schade die door een leerling wordt veroorzaakt, valt niet automatisch onder de aansprakelijkheidsverzekering van school. In veel gevallen wordt dan gekeken naar de particuliere aansprakelijkheidsverzekering van ouders/verzorgers. Wij adviseren ouders/verzorgers daarom om zelf een aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten.

Wanneer er schade ontstaat, bespreken we de situatie zorgvuldig met de betrokkenen. Daarbij kijken we naar wat er is gebeurd, wie verantwoordelijk is en welke verzekering eventueel aangesproken kan worden.

Protocol medisch handelen

De medewerkers van de school mogen beperkt medicijnen toedienen of eenvoudige medische handelingen uitvoeren. Dit beschrijven we in het protocol medisch handelen.

Vervoer

Sommige leerlingen maken gebruik van leerlingenvervoer. Ouders/verzorgers vragen dit vervoer zelf aan bij de gemeente waar zij wonen. De gemeente beoordeelt of een leerling recht heeft op leerlingenvervoer en maakt afspraken over de uitvoering daarvan.

School kan, wanneer nodig, informatie aanleveren die helpt bij de aanvraag. De verantwoordelijkheid voor de aanvraag, wijzigingen en communicatie met de gemeente of vervoerder ligt bij ouders/verzorgers.

Wanneer er problemen zijn met het vervoer, vragen wij ouders/verzorgers dit eerst te bespreken met de vervoerder of de gemeente. Als het probleem invloed heeft op de schoolgang, het welbevinden of de veiligheid van de leerling, horen wij dat graag. Dan kunnen we waar

nodig meedenken of afstemmen.

Ziekmelden en omgaan met verzuim

Wanneer een leerling ziek is of om een andere reden niet naar school kan komen, vragen wij ouders/verzorgers dit op tijd aan school door te geven. Zo weten wij waar de leerling is en kunnen we de afwezigheid goed registreren.

Als een leerling afwezig is zonder bericht, neemt school contact op met ouders/verzorgers. Dit doen we om te controleren of alles in orde is en om te voorkomen dat er onduidelijkheid ontstaat over de afwezigheid.

Wanneer een leerling regelmatig afwezig is of wanneer het verzuim zorgelijk wordt, bespreken we dit met ouders/verzorgers. Samen kijken we naar de oorzaak van het verzuim en naar wat nodig is om de aanwezigheid op school te verbeteren. Daarbij kunnen, wanneer nodig, ook de leerplichtambtenaar, schoolarts, schoolmaatschappelijk werk of andere betrokken partners worden ingeschakeld.

We vinden het belangrijk om verzuim niet alleen te registreren, maar vooral te begrijpen wat er achter het verzuim zit. Zo kunnen we samen zoeken naar passende ondersteuning.

Ongeoorloofd verzuim

Alle leerlingen zijn leerplichtig. Wanneer een leerling zonder geldige reden afwezig is, spreken we van ongeoorloofd verzuim.

Als een leerling binnen vier weken zestien uur of meer ongeoorloofd afwezig is, is school verplicht dit te melden bij de leerplichtambtenaar. Voordat we dit doen, nemen we contact op met ouders/verzorgers om het verzuim te bespreken.

We kijken samen naar de reden van het verzuim en naar wat nodig is om de leerling weer goed naar school te laten gaan. Soms is er sprake van praktische belemmeringen, soms van spanning, belastbaarheid of andere zorgen. In alle gevallen zoeken we naar een passende aanpak, waarbij de schoolgang van de leerling centraal staat.

Verlof

In bijzondere situaties kunnen ouders/verzorgers verlof aanvragen voor hun kind. Hiervoor gebruikt u het verlofformulier dat beschikbaar is via de website of de schoolapp.

Verlof buiten de schoolvakanties is alleen toegestaan wanneer dit past binnen de wettelijke regels. Wanneer ouders/verzorgers door hun beroep niet tijdens de gewone schoolvakanties op vakantie kunnen, kan één keer per schooljaar verlof worden aangevraagd voor maximaal tien schooldagen. Deze

aanvraag moet minimaal twee maanden van tevoren worden ingediend bij de directie.

De directie beoordeelt de verlofaanvraag volgens de wettelijke kaders. Ouders/verzorgers ontvangen daarna bericht of het verlof wel of niet wordt toegekend. Zonder toestemming van de directie mag een leerling niet buiten de schoolvakanties afwezig zijn.

Meldcode

Bij VSO de Zonnehoek vinden we het belangrijk dat leerlingen zich veilig en geborgen voelen, thuis en op school. Een goede samenwerking tussen ouders/verzorgers, school en eventuele betrokken hulpverlening helpt om zorgen op tijd te signaleren en passende ondersteuning te bieden.

Wanneer wij signalen hebben dat het thuis of in de omgeving van een leerling niet goed gaat, volgen wij het vastgestelde stappenplan van de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. De meldcode helpt ons om zorgvuldig te handelen, zorgen bespreekbaar te maken en waar nodig passende hulp in te schakelen.

Binnen onze school zijn twee geschoolde aandachtfunctionarissen aanwezig. Zij ondersteunen medewerkers bij het omgaan met signalen en zorgen rondom veiligheid of ontwikkeling. Zij denken mee

over vervolgstappen en helpen om zorgvuldig te handelen volgens de afgesproken procedure.

Het volgen van de meldcode betekent niet automatisch dat er een melding wordt gedaan. Het betekent wel dat wij zorgen serieus nemen, zorgvuldig wegen en handelen in het belang van de veiligheid en

ontwikkeling van de leerling.

Meer informatie vindt u op: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode.

Wat doet u als u een probleem heeft?

Wanneer er sprake is van een vervelende situatie, een zorg of een

probleem op school, vragen wij u om zo snel mogelijk contact met ons op te nemen. Vaak helpt een gesprek om onduidelijkheid weg te nemen, zorgen te delen of samen tot een oplossing te komen.

Afhankelijk van de situatie kunt u contact opnemen met de mentor, intern begeleider of directie. Ook kunt u terecht bij onze contactpersonen: Joan Bastiaan en Daan van Es.

We vinden het belangrijk om problemen zorgvuldig en op tijd te bespreken. We luisteren naar uw zorgen, kijken wat er is gebeurd en zoeken samen naar een passende oplossing. Wanneer wij fouten hebben gemaakt, willen we die erkennen en herstellen.

Als u er met school niet uitkomt, kunt u contact opnemen met het bestuur. Het bestuur heeft een onafhankelijke vertrouwenspersoon aangesteld: mevrouw [Y. Kamsma](#). Zij is werkzaam bij de IJsselgroep in Apeldoorn. U kunt haar bereiken via telefoonnummer [06-12649493](tel:06-12649493) of via yvonne.kamsma@ijsselgroep.nl.

Samenwerkingpartners

VSO de Zonnehoek werkt samen met verschillende organisaties die belangrijk kunnen zijn voor de ontwikkeling, ondersteuning en toekomst van leerlingen. Deze samenwerking helpt ons om leerlingen zo goed mogelijk te begeleiden, zowel binnen school als

in de stap naar vervolgonderwijs, arbeid, dagbesteding of zorg.

Wij werken onder andere samen met het Samenwerkingsverband VO Apeldoorn, Stichting MEE Samen, de Inspectie van het Onderwijs, Klimmendaal, Gigant, De Passerel en 's Heeren Loo.

Afhankelijk van de ondersteuningsvraag van de leerling kunnen ook andere partners betrokken zijn. We stemmen deze samenwerking zorgvuldig af met ouders/verzorgers en, waar mogelijk, met de leerling. Daarbij kijken we steeds welke samenwerking bijdraagt aan de ontwikkeling, veiligheid en toekomst van de leerling.

8. Schoolbrede gedragsverwachtingen

Op basis van onze kernwaarden hebben we schoolbrede gedragsverwachtingen opgesteld voor alle leerlingen en personeel. Daarnaast stellen de klassen samen met de leerlingen hun eigen klas-specifieke gedragsverwachtingen op.

Respect

- Ik ben aardig voor een ander in woord en gebaar.
- Ik mag mijzelf zijn en accepteer onze verschillen.
- Ik heb begrip voor andermans grenzen.

Samenwerken

- Ik laat een ander uitpraten
- Iedereen hoort erbij.
- Ik vraag om hulp en help een ander.

Verantwoordelijkheid

- Mijn docent weet waar ik ben
- Ik houd het lokaal en de school netjes
- Ik mag fouten maken

Aanvullende gedragsverwachtingen rondom:

Roken

- Ik weet dat dit een rook/vape-vrije school is.

Kleding

- Ik draag gepaste kleding op school en op mijn stage

Eten en drinken

- Ik gebruik geen energydrink of andere stimulerende middelen voor en onder schooltijd.

Devices

- Ik lever mijn telefoon in aan het begin van de schooldag

9. Geldzaken

Op VSO de Zonnehoek vinden we het belangrijk dat alle leerlingen kunnen meedoen aan activiteiten die door school worden georganiseerd. De financiële situatie van ouders/verzorgers mag daarin geen verschil maken.

Financiering van Activiteiten

Wij vragen geen vrijwillige ouderbijdrage aan ouders/verzorgers. De kosten voor schoolactiviteiten worden structureel bekostigd door CSO Apeldoorn. Hierdoor kunnen alle leerlingen deelnemen aan activiteiten die wij als school organiseren, zonder extra kosten voor ouders/verzorgers.

Het gaat hierbij om activiteiten die onderdeel zijn van het schoolleven en bijdragen aan ontmoeting, ontwikkeling en plezier. Denk aan vieringen, sporttoernooien, voorstellingen, excursies, activiteiten rond feestdagen en andere extra's die het onderwijsaanbod verrijken.

Wanneer er voor een specifieke activiteit toch kosten aan ouders/verzorgers verbonden zouden zijn, communiceren wij dit vooraf duidelijk. Daarbij geldt altijd dat we zorgvuldig kijken naar toegankelijkheid voor alle leerlingen.

Stichting Leergeld

Voor gezinnen met minder financiële ruimte kan Stichting Leergeld Apeldoorn-Voorst ondersteuning bieden. Stichting Leergeld helpt kinderen en jongeren van 4 tot 18 jaar om mee te kunnen doen, ook wanneer daar thuis onvoldoende geld voor is.

De ondersteuning van Stichting Leergeld kan bijvoorbeeld gaan om schoolspullen, sport, cultuur, een

fiets, een laptop of andere kosten die helpen om mee te kunnen doen op school en in de vrije tijd.

De voorwaarden voor ondersteuning kunnen per situatie verschillen. Stichting Leergeld kijkt onder andere naar het gezinsinkomen en naar de hulpvraag. Ouders/verzorgers kunnen zelf contact opnemen met Stichting Leergeld Apeldoorn-Voorst om te vragen wat mogelijk is.

Meer informatie is te vinden op: leergeldapeldoornvoorst.nl.

Sponsoring

Voor duidelijk omschreven projecten kan VSO de Zonnehoek gebruikmaken van fondsen, giften of sponsoring. Dit doen we alleen wanneer dit past bij de waarden en de opdracht van de school.

Sponsoring mag geen invloed hebben op de inhoud van ons onderwijs, de keuzes die wij als school maken of de gelijke behandeling van leerlingen. Ook mogen er geen verplichtingen ontstaan voor leerlingen, ouders/verzorgers of medewerkers.

Wanneer er sprake is van sponsoring of een gift, gaan we hier transparant en zorgvuldig mee om.

10. Commissie voor de begeleiding

De Commissie voor Begeleiding (CvB) volgt de ontwikkeling van leerlingen en neemt **belangrijke besluiten over onderwijs, ondersteuning en plaatsing**. De CvB kijkt daarbij naar wat een leerling nodig heeft, welke **ontwikkeling zichtbaar** is en welke vervolgstap passend is.

De CvB heeft onder andere een rol bij:

- de beoordeling van aanmeldingen;
- de vaststelling van het ontwikkelingsperspectief (OPP);
- de evaluatie en bijstelling van het uitstroomperspectief;
- plaatsing of overplaatsing van leerlingen in een groep of arrangement;
- het inzetten van extra ondersteuning of zorg;
- het bespreken van situaties waarin de grenzen van de ondersteuning in beeld komen.

De Commissie voor Begeleiding vergadert ongeveer één keer per maand. Daarnaast vindt er tussentijds overleg plaats wanneer de situatie van een leerling daarom vraagt.

Samenstelling van de CvB

De CvB bestaat uit medewerkers met verschillende deskundigheden. Door deze samenwerking ontstaat een breed beeld van de leerling en kan zorgvuldig worden afgewogen wat nodig en haalbaar is.

De CvB bestaat uit:

- Karin Hol-Kruimink, directeur;
- Julia van Miltenburg,
- Marijn Abma- van Vloten, gedragswetenschappers;
- Pieter Jan Hiemstra, intern begeleider;
- Justine Lamers, teamleider;
- Ralf Loeven, teamleider.

Vaste externe ondersteuning
Naast de vaste leden van de CvB werkt VSO de Zonnehoeke samen met externe deskundigen. Zij denken mee vanuit hun eigen expertise en kunnen worden betrokken wanneer dat nodig is voor de ontwikkeling, ondersteuning of schoolgang van een leerling.

De vaste externe ondersteuning bestaat uit:

- Ayse Bolat, leerplichtambtenaar;
- Martine van Soest, Jeugdarts CJG;
- Sabien Breukers, maatschappelijk werk MEE Samen.

De jeugdarts kan leerlingen oproepen voor medisch onderzoek.

Zo kan, wanneer dat nodig is, ook de lichamelijke ontwikkeling en belastbaarheid van een leerling worden gevolgd. De leerplichtambtenaar denkt mee bij vragen rond schoolgang en verzuim. Het maatschappelijk werk kan ouders/verzorgers en school ondersteunen bij vragen rond opvoeding, thuissituatie, indicaties, zorg of de overgang naar een passende vervolgstap.

Zorgvuldige besluitvorming

Besluiten van de CvB worden zorgvuldig genomen. Daarbij

gebruiken we informatie uit het dossier, observaties, gesprekken met ouders/verzorgers en leerling, gegevens uit het OPP, informatie van het klassenteam en, waar nodig, advies van externe professionals.

Ouders/verzorgers worden betrokken bij besluiten die van invloed zijn op de ontwikkeling, ondersteuning of schoolloopbaan van hun kind. Waar mogelijk betrekken we ook de leerling zelf. Zo werken we samen aan onderwijs en ondersteuning die passen bij de mogelijkheden en behoeften van de leerling.

11. Leeropbrengsten

In dit hoofdstuk beschrijven we de **opbrengsten** van ons **onderwijs**. We kijken daarbij naar de **uitstroom** van leerlingen, de mate waarin leerlingen uitstromen volgens hun **ontwikkelingsperspectief** (OPP), het **vervolgsucces** na uitstroom, de **resultaten** op de kernvakken en de **veiligheidsbeleving** van leerlingen.

De opbrengsten helpen ons om zicht te houden op de kwaliteit van ons onderwijs. We gebruiken deze gegevens om te bepalen wat goed gaat, waar aandacht nodig is en welke verbeteringen we willen doorvoeren.

Uitstroom volgens OPP

Aan het einde van het schooljaar 2025-2026 zijn 20 leerlingen uitgestroomd. Van deze groep zijn 6 leerlingen tussentijds uitgestroomd en 14 leerlingen volgens de geplande uitstroomroute.

Van de 14 geplande uitstroomleerlingen zijn 11 leerlingen uitgestroomd volgens het uitstroomperspectief in het OPP. Dit is 79%. Eén leerling stroomde uit onder het verwachte OPP-niveau. Dit betrof een uitstroom naar een zwaardere vorm van dagbesteding, namelijk van uitstroombestemming 3 naar uitstroombestemming 2. Twee leerlingen stroomden boven

het verwachte OPP-niveau uit, namelijk naar een hogere vorm van vervolgonderwijs: MBO niveau 1 en MBO niveau 2.

Ter vergelijking: in 2024-2025 stroomde 78% van de leerlingen uit volgens OPP. In 2023-2024 was dit 88% en in 2022-2023 71%.

De ambitie van 80% uitstroom volgens OPP is in 2025-2026 bijna behaald. De uitkomst laat zien dat het merendeel van de geplande uitstroomleerlingen op de verwachte plek uitstroomt. Tegelijk blijft het belangrijk om scherp te blijven op leerlingen bij wie het uitstroomperspectief gedurende de schoolloopbaan kan verschuiven. Dit speelt vooral bij leerlingen in het grensgebied tussen vormen van dagbesteding, beschut werk, arbeid en vervolgonderwijs.

Tijdens de Zicht op Ontwikkeling-gesprekken bespreken leraren,

stagecoördinatoren en de Commissie voor Begeleiding gezamenlijk de verwachte uitstroom per leerling. Deze werkwijze helpt om tijdig signalen te bespreken, het OPP waar nodig bij te stellen en samen verantwoordelijkheid te dragen voor een passende uitstroom.

IQ-uitstroom

Bij de geplande uitstroom in schooljaar 2025-2026 zijn 14 leerlingen meegenomen in de analyse van uitstroom in relatie tot het intelligentieniveau. Van deze leerlingen stroomden 3 leerlingen uit op een niveau dat overeenkomt met hun IQ. Dit is 21%. De overige 11 leerlingen stroomden uit onder het niveau dat op basis van hun IQ verwacht zou kunnen worden. Dit is 79%.

Deze uitkomst vraagt blijvende aandacht, maar past ook bij het bredere beeld van onze doelgroep. Bij veel leerlingen is het IQ niet de enige bepalende factor voor de uitstroom. Leerlingen kunnen cognitief meer aankunnen dan zij in de praktijk kunnen laten zien of volhouden. Factoren als sociaal-emotionele ontwikkeling, belastbaarheid, zelfstandigheid, executieve functies, prikkelverwerking, gedrag, gezondheid en ondersteuningsbehoefte spelen een grote rol in de uiteindelijke uitstroom.

Daarom kijken we bij het bepalen van het uitstroomperspectief altijd naar het totaalbeeld van de leerling. Het IQ is daarbij een belangrijke bron van informatie, maar niet de enige. We blijven inzetten op realistische en ambitieuze uitstroomperspectieven, passend bij de mogelijkheden én de ondersteuningsbehoeften van de leerling.

Vervolgsucces

Het vervolgsucces laat zien of oud-leerlingen hun uitstroomplek na het verlaten van school weten vast te houden. Dit is voor ons een belangrijke graadmeter, omdat een passende uitstroom niet alleen op het moment van schoolverlaten moet kloppen, maar ook duurzaam moet zijn.

Van de leerlingen die in schooljaar 2024-2025 zijn uitgestroomd, zit 100% na één jaar nog op het uitstroomniveau. Dat betekent dat alle leerlingen hun passende plek hebben behouden.

Van de leerlingen die in schooljaar 2023-2024 zijn uitgestroomd, zit 76% na twee jaar nog op het niveau van uitstroom. Dit percentage ligt lager dan de ambitie van 80% na twee jaar en vraagt om verdere analyse. Daarbij kijken we onder andere naar de oorzaken van verandering in uitstroomplek, de rol van belastbaarheid, de aansluiting tussen stage en

uitstroom en de ondersteuning die na schoolverlaten nodig blijft.

We blijven inzetten op een bestendiging van minimaal 85% na één jaar en 80% na twee jaar. Dit doen we door het uitstroomperspectief jaarlijks te evalueren, stages zorgvuldig op te bouwen, ouders/verzorgers tijdig te betrekken en nazorg te bieden in de periode na uitstroom.

Uitstroom op niveau in de kernvakken

Voor de kernvakken volgen we of leerlingen uitstromen op het niveau dat past bij hun leerroute en uitstroomperspectief. Daarbij kijken we naar rekenen, taal/begrijpend lezen, sociaal-emotionele ontwikkeling en voorbereiding op dagbesteding en arbeid.

In schooljaar 2025-2026 zien we dat de meeste leerlingen op of boven het verwachte uitstroomniveau uitstromen. Vooral bij rekenen is dit beeld sterk: alle leerlingen stroomden uit op het verwachte uitstroomniveau. Ook bij VDA + stage stroomde 100% van de leerlingen op of boven het verwachte uitstroomniveau uit.

Bij taal/begrijpend lezen stroomde 77% van de leerlingen uit op het verwachte uitstroomniveau en 23% onder het verwachte niveau. Bij sociaal-emotionele ontwikkeling

stroomde 77% uit op het verwachte uitstroomniveau, 16% boven niveau en 7% onder niveau.

Deze resultaten laten zien dat het merendeel van de leerlingen op de kernvakken uitstroomt op een niveau dat past bij het ontwikkelingsperspectief. Tegelijkertijd vragen taal/begrijpend lezen en sociaal-emotionele ontwikkeling blijvende aandacht, omdat hier nog leerlingen onder het verwachte uitstroomniveau uitstromen.

Resultaten per kernvak op uitstroomniveau 2025-2026

Rekenen

Bij rekenen stroomde 100% van de leerlingen uit op het verwachte uitstroomniveau. Er waren geen leerlingen die onder of boven het verwachte uitstroomniveau uitstroomden.

Dit laat zien dat de doelen voor rekenen passend zijn vastgesteld en dat leerlingen aan het einde van hun schoolloopbaan het verwachte niveau behalen.

Taal/Begrijpend lezen

Bij taal/begrijpend lezen stroomde 77% van de leerlingen uit op het verwachte uitstroomniveau. 23% van de leerlingen stroomde onder het verwachte niveau uit. Er waren geen leerlingen die boven het verwachte niveau uitstroomden.

Taal en begrijpend lezen blijven daarmee een belangrijk aandachtspunt. We blijven inzetten op gerichte instructie, herhaling, leesmotivatie en taalvaardigheid in betekenisvolle contexten.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Bij sociaal-emotionele ontwikkeling stroomde 77% van de leerlingen uit op het verwachte uitstroomniveau. 16% stroomde boven niveau uit en 7% onder niveau.

Deze resultaten laten zien dat veel leerlingen zich sociaal-emotioneel ontwikkelen volgens verwachting of daarboven. Tegelijk vraagt dit vakgebied blijvende aandacht, omdat sociaal-emotionele ontwikkeling sterk samenhangt met belastbaarheid, zelfvertrouwen, zelfstandigheid en functioneren op een vervolgplek.

VDA + stage

Bij voorbereiding op dagbesteding en arbeid, inclusief stage, stroomde 85% van de leerlingen uit op het verwachte uitstroomniveau. 15% stroomde boven het verwachte niveau uit. Er waren geen leerlingen die onder het verwachte niveau uitstroomden.

Dit is een positief resultaat. Het laat zien dat de praktijkgerichte voorbereiding, stages en begeleiding richting uitstroom goed aansluiten bij wat leerlingen nodig hebben voor hun vervolgstap.

Resultaten kernvakken ten opzichte van het referentie- of streefniveau

Naast het uitstroomniveau kijken we ook naar het behalen van het referentie- of streefniveau. Dit geeft zicht op de mate waarin leerlingen de doelen behalen die passen bij hun leerroute en ontwikkelingsperspectief.

In schooljaar 2025-2026 behaalde:

- 77% van de leerlingen het referentie- of streefniveau voor rekenen;
- 77% van de leerlingen het referentie- of streefniveau voor taal/begrijpend lezen;
- 46% van de leerlingen het referentie- of streefniveau voor sociaal-emotionele ontwikkeling;
- 70% van de leerlingen het referentie- of streefniveau voor VDA + stage.

Bij rekenen en taal/begrijpend lezen behaalde 23% van de leerlingen het referentie- of streefniveau nog niet. Bij sociaal-emotionele ontwikkeling lag dit percentage hoger: 38% onder het streefniveau. Tegelijk stroomde 16% bij sociaal-emotionele ontwikkeling boven het streefniveau uit. Bij VDA + stage behaalde 70% het streefniveau, 15% stroomde onder dit niveau uit en 15% boven dit niveau.

Deze resultaten laten zien dat leerlingen op het uitstroomniveau vaak passend uitstromen,

maar dat het behalen van het referentie- of streefniveau per vakgebied verschilt. Vooral sociaal-emotionele ontwikkeling vraagt blijvende aandacht. Dit past bij de ondersteuningsbehoeften van onze doelgroep, waarbij ontwikkeling op dit gebied vaak grilliger verloopt en sterk samenhangt met veiligheid, vertrouwen, belastbaarheid en zelfstandigheid.

Voor VDA + stage is het beeld positief. 85% van de leerlingen behaalde het verwachte uitstroomniveau en 15% stroomde daarboven uit. Ten opzichte van het streefniveau behaalde 70% het niveau conform verwachting en 15% boven verwachting. Dit bevestigt het belang van praktijkgericht leren, stagebegeleiding en het zorgvuldig toewerken naar een passende vervolgstap.

Veiligheidsbeleving

In schooljaar 2025-2026 is de veiligheidsmonitor afgenomen bij 141 leerlingen. Van deze leerlingen hebben 127 leerlingen de monitor ingevuld. Dit is een respons van 90%. Daarmee geeft de monitor een breed beeld van hoe leerlingen de veiligheid, het onderwijs en het schoolklimaat ervaren.

De resultaten worden weergegeven op een schaal waarbij de norm voor alle onderdelen 3,2 is. De scores zijn als volgt:

- Schoolklimaat: 3,4;
- Onderwijsleerproces: 3,5;
- Sociale veiligheid: 3,2.

De resultaten laten zien dat leerlingen het schoolklimaat en het onderwijsleerproces positief beoordelen. Beide scores liggen boven de norm. De score op sociale veiligheid ligt op de norm. Dit betekent dat leerlingen de sociale veiligheid voldoende beoordelen, maar dat dit onderwerp blijvend aandacht vraagt.

We blijven investeren in een veilig en voorspelbaar pedagogisch klimaat. De inzet van Positive Behavior Support (PBS), weerbaarheidstrainingen, Rots en Water, vertrouwenspersonen, duidelijke gedragsverwachtingen en aandacht voor groepsvorming dragen hieraan bij.

De uitkomsten van de veiligheidsmonitor worden besproken binnen de school. Waar nodig worden verbeteracties gekoppeld aan de resultaten, zodat leerlingen zich veilig, gezien en ondersteund blijven voelen.

Conclusie

De leeropbrengsten laten over de hele linie een stabiel en positief beeld zien. Het merendeel van de leerlingen stroomt uit volgens het OPP en op het verwachte niveau in de kernvakken. De ambitie van 80% uitstroom volgens OPP is met 79%

bijna behaald. Het vervolgsucces na één jaar is sterk: alle leerlingen die in 2024-2025 zijn uitgestroomd, zitten na één jaar nog op het uitstroomniveau.

Tegelijkertijd blijven er aandachtspunten. De uitstroom op basis van IQ vraagt blijvende duiding, omdat het uitstroomperspectief niet alleen wordt bepaald door cognitieve mogelijkheden, maar ook door sociaal-emotionele ontwikkeling, belastbaarheid, zelfstandigheid en ondersteuningsbehoeften. Ook het vervolgsucces na twee jaar, taal/begrijpend lezen en sociaal-emotionele ontwikkeling vragen gerichte aandacht.

De veiligheidsmonitor laat zien dat leerlingen VSO de Zonnehoeke als een prettige en veilige school ervaren. Door gerichte samenwerking, structurele afstemming en een brede blik op ontwikkeling blijven we inzetten op realistische ambities én optimale ontwikkelkansen voor iedere leerling.

Resultaten veiligheidsbeleving onder leerlingen via Q-school		Dit onderzoek wordt jaarlijks afgenomen onder onze leerlingen	
Schooljaar	Onderdeel	Wenselijk*	Score
2025/2026	Schoolklimaat	3,2 of hoger	3,4
2025/2026	Onderwijsleerproces	3,2 of hoger	3,5
2025/2026	Sociale veiligheid	3,2 of hoger	3,2
*Schaal van 1 tot 4			

Uitstroomgegevens VSO de Zonnehoek				
Schooljaar	Norm inspectie	Ambitie van de school	Uitstroom OPP	Uitstroom conform IQ
2025/2026	75%	80%	79%	21%
2024/2025	75%	80%	78%	26%
2023/2024	75%	80%	88%	47%

Resultaten tevredenheids-onderzoeken via B&T		uitgevoerd onder ouders, leerlingen, leidinggevenden en medewerkers. Hierbij werd een gezamenlijk vastgestelde vragenlijst gebruikt.	
In het najaar werd er via B&T een bestuursbreed tevredenheidsonderzoek			
Schooljaar	Onderdeel	Externe Benchmark*	Score
2024-2025	ouders	7,7	7,5
2024-2025	Leerlingen	7,6	8,2
2024-2025	Medewerkers	7,4	7,9
*Schaal van 1 tot 10			

12. Schooltijden, vakanties en vrije dagen

Schooltijden

8:30 - 14:15 uur

Schoolvakanties

Voor de schoolvakanties is VSO de Zonnehoek ingedeeld in de regio Midden Nederland en houden we ons aan de richtlijnen van de gemeente Apeldoorn. Onze leerlingen hebben zes weken zomervakantie.

Vakantierooster leerlingen 2026-2027

Herfstvakantie	17 okt 2026 t/m 25 oktober 2026
Kerstvakantie	18 dec 2026 t/m 3 januari 2027
Voorjaarsvakantie	20 feb 2027 t/m 28 februari 2027
Pasen	25 mrt 2027 t/m 29 maart 2027 incl. studiedag
Meivakantie	24 april 2027 t/m 9 mei 2027, incl. Koningsdag, Bevrijdingsdag en hemelvaart
Pinksteren	17 mei 2027 en 18 mei 2027 incl. teamdag
Zomervakantie	15 juli 2027 t/m 29 augustus 2027

Studiedagen VSO (leerlingen vrij)	1 oktober 2026 3 november 2026 9 december 2026 18 januari 2027 10 maart 2027 25 maart 2027 1 juni 2027

Teamdag (leerlingen vrij)	18 mei 2027

13. Organisatie

Het bevoegd gezag van de school is Stichting Christelijk Speciaal Onderwijs Apeldoorn (CSO). Binnen CSO willen we – met onze christelijke identiteit als inspiratiebron – leerlingen toerusten om met vertrouwen hun toekomst tegemoet te gaan. Wij geloven in de mogelijkheden van ieder kind en willen hen begeleiden naar een passende plek in de maatschappij. Het onderwijs op onze scholen bereidt hen daarop voor in een uitdagende omgeving, waarin ze zich gezien en gedragen voelen. Wij staan voor ontmoeting en dialoog. Leerlingen mogen vanuit eigenheid hun talenten ontwikkelen. De scholen werken vanuit eigen kracht, in verbinding met elkaar en leren van en met elkaar. Samen en toch uniek.

Stichting CSO Apeldoorn

Bestuurder: dhr. E. Wijtsma

De Raad van Toezicht

Liesbeth Vos (Voorzitter)
Wim Peter Boomgaard (lid)
Jan van Casteren (lid)
Bert Rödel (lid)
Dirk Wakker (lid)

Warenargaarde 225
7329 GC Apeldoorn
T: (055) 2002415
E: info@cso-apeldoorn.nl
www.cso-apeldoorn.nl

Tot stichting CSO Apeldoorn behoren ook:

SO de Zonnehoek

T: (055) 5340741
E: info@cso-dezonnehoek.nl
Directeur: Niels Goedegebuur

De Boog (praktijkschool)

T: (055) 542 31 93
E: info@cso-deboog.nl
Directeur Patricia Lambooy

De Prinsenhof (sbo)

T: (055) 588 98 89
E: info@cso-deprinsenhof.nl
Directeur: Annelies Beltman

Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad CSO (GMR):

E: gmr@cso-apeldoorn.nl

VSO de Zonnehoek

Samen waar het kan,
apart waar nodig!

BEVO-, BAVO,- en Sector kwartier

Heemradenlaan 102

7329 BZ Apeldoorn

T: (055) 534 25 25

KompASS kwartier en KoningsCollege

Warenargaarde 225

7329 GC Apeldoorn

T: (055) 200 24 15

website: vso-dezonnehoek.nl

Het design van de schoolgids is ontworpen door: Jasper Spronk

De foto's in deze schoolgids zijn gemaakt door: Gonneke Maas